

УДК 330.15 : 502.33
JEL Classification: F5

Коморна Оксана
здобувач
Інститут агроекології і природокористування НААН
м. Київ, Україна
E-mail: oksanakom@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ В ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація

Вступ. Успішний розвиток ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві, його масштаб і наповнення залежать від державного впливу на природокористувачів в напрямку дотримання ними природоохоронних вимог. У зв'язку з цим сьогодні вкрай важливе вивчення сутності та особливостей формування ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві.

Методи. Досліджено історичні напрями та думки відомих науковців стосовно сутності та особливостей розвитку ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві.

Результати. Проаналізовано сутність ринку екосистемних послуг та визначено його основні функції. На основі вивчення особливостей даного ринку виявлено чинники, що впливають на попит і пропозицію на ньому. Визначено особливості формування ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві. Досліджено сутність ринку вуглецю як сукупності реальних і потенційних покупців, дозволів на викиди парникових газів, кредитів на їх скорочення і поглинання.

Перспективи. Дослідження ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві дозволить виявити перспективні напрями його розвитку, що сприятиме не тільки більш повній реалізації заходів з охорони навколишнього природного середовища, а й впровадженню економічних механізмів раціонального лісокористування.

Ключові слова: екосистемні послуги, ринок, лісове господарство, формування вуглецевого ринку.

Вступ.

Темпи зростання населення та пришвидшення технічного прогресу сьогодні призводять до зростання темпів забруднення довкілля, що на даний час сягнуло глобальних масштабів. Така ситуація зумовила посилення актуальності проблеми охорони навколишнього природного середовища. Нині світова наукова спільнота зіткнулася з вагомими економічними та екологічними викликами в сфері лісового господарства.

Сьогодні ліс виступає не лише в ролі природного капіталу, який забезпечує суспільство матеріальними ресурсами, а й являється складною екосистемою, здатною генерувати різні екосистемні послуги. Сучасна глобальна фінансово-економічна криза підтвердила недосконалість традиційної ринкової моделі господарювання, а також позначила цілий ряд проблем у сфері фінансування заходів спрямованих на охорону та раціональне використання екосистемних послуг в лісовому господарстві [1, с. 11]. З огляду на низьку ефективність чинних методів регулювання лісокористування, виникає необхідність формування альтернативних інструментів управління лісовими екосистемами, удосконалення механізмів фінансування охорони та відновлення лісових ресурсів, забезпечення екосистемних послуг.

До стратегії розвитку будь-якої сучасної держави невід'ємно входять заходи з вирішення екологічних проблем як напряму забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Підвищення вимог до якісних характеристик навколишнього природного середовища на тлі постійної інтенсифікації техногенного навантаження зумовлює необхідність екологізації не лише шляхом прямого державного регулювання, а й за допомогою організації економічних регуляторів на ринку екосистемних послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

На сьогодні фундаментальні дослідження сутності та особливостей формування ринку екосистемних послуг отримали широке висвітлення в економічній науці. В останні роки багатьма вченими в цьому напрямку проведений цілий ряд досліджень. Питання розвитку ринку екосистемних послуг розглядали у своїх працях: С.М. Бобильов, Н.В. Дегтярь, У.З. Костюк, Л.В. Селезньова, Л.Б. Сульповар. Значний внесок у вирішення еколого-економічних проблем формування ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві зробили такі провідні вітчизняні та зарубіжні науковці, як: Д.В. Касимов, Л.І. Максимів, Є.В. Мішенін, І.П. Соловій та ін.

Успішний розвиток ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві, його масштаб і наповнення залежать від ступеня державного впливу на природокористувачів в напрямку дотримання ними природоохоронних вимог. У зв'язку з цим сьогодні вкрай важливим є вивчення реально існуючого в світі і, в першу чергу, в Україні ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві і визначення особливостей його формування та розвитку. Дослідження ринку екосистемних послуг дозволить виявити перспективні напрями його розвитку, що сприятиме не тільки більш повній реалізації заходів з охорони лісового господарства, а й впровадженню економічних механізмів раціонального лісокористування.

Мета статті полягає у визначенні сутності та організаційно-економічних особливостей формування ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві.

Методологія дослідження.

У процесі дослідження використовувалися загальнотеоретичні методи наукового пізнання, фундаментальні положення та принципи економіки лісового господарства, що висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених з економічних проблем формування ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві; монографічний (опрацювання наукових публікацій, нормативних документів); системно-структурний (дослідження сутності ринку екосистемних послуг); абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків) тощо.

Результати.

Сьогодні світова наукова спільнота активно працює над вирішенням низки питань, пов'язаних із забезпеченням суспільства екосистемними послугами, включаючи їх оцінювання, пошук потенційних продавців та споживачів, розробку компенсаційних механізмів та формування ринку екосистемних послуг. Необхідність охорони та відновлення лісових ресурсів виникає тому, що інтенсифікація екосистемних послуг вища, ніж темпи відновлення природних ресурсів. З розвитком екологічної та економічної складових населення нашої країни починає розуміти важливість не лише наявних природних ресурсів, а й існуючих екосистемних послуг. На жаль, сьогодні роль даних послуг в забезпечення ефективності економічного зростання залишається недооціненою.

В даний час екосистеми планети відчують на собі значне навантаження господарської діяльності людини. Зростання народонаселення тягне за собою те, що вони не встигають самовідтворюватися. Нездатність екосистем до самовідновлення в стислі терміни підриває їх базові функції з відтворення природно-ресурсного потенціалу, щодо регулювання процесів у атмосфері, гідросфері і біосфері [2, с. 24]. Незважаючи на надані ними послуги, природні екосистеми в усьому світі відчують величезний тиск. Змінюється режим використання лісових екосистем, йде осушення водно-болотних угідь, знищуються коралові рифи. Це може привести до величезних економічних і соціальних витрат для людства.

Екосистемні послуги включають ресурсні, що регулюють, культурні та інші послуги і визначаються як вигоди, які люди отримують від екосистем. Кіотський протокол, в певній мірі, став першою спробою світової спільноти в глобальному масштабі включення екосистемних послуг в міжнародні та національні економічні механізми для боротьби зі змінами клімату. За останні 50

років, в результаті зростаючого антропогенного впливу, основа для багатьох екосистемних послуг виявилася під загрозою. Серед основних причин: недосконалість традиційної ринкової моделі і неефективність державної політики. Глибинна причина полягає у відсутності ціни або мінімальної оцінки переважної більшості екосистемних послуг [3, с. 15].

Ефективний розвиток сучасного суспільства неможливо уявити без врахування екологічних вимог довкілля та забезпечення сталого природокористування. Обмеженість ресурсів на тлі зростання суспільних потреб зумовлюють необхідність вибору оптимального шляху екологічного та економічного розвитку країни, що передбачає ряд обмежень та компромісів. Неефективний розподіл ресурсів в результаті їх невірної оцінки може призвести до погіршення якості природних ресурсів, незадоволення нагальних потреб населення.

Ринок екосистемних послуг має свою специфіку, яка пов'язана, перш за все, з правом власності на природні об'єкти. Метою формування та надання екосистемних послуг є задоволення потреб суспільства, недопущення шкоди життю, здоров'ю або майну населення, охорона довкілля та поліпшення умов проживання людей. Разом з тим, наочного ефекту, який можна було б зареєструвати та виміряти з метою економічної оцінки в процесі надання екосистемних послуг зазвичай не виникає. Тому, еколого-економічний механізм регулювання ринку екосистемних послуг повинен забезпечувати узгодження інтересів та потреб усіх суб'єктів користування послугами.

У своїй праці "Дослідження ринку екологічних послуг" В. Коваленко та Л. Кузнєцов виокремлюють в даному напрямі сектор екологічних послуг нематеріального характеру – це дослідні, інженерно-конструкторські, правові, аудиторські, освітні, рекламні, консультаційні послуги, а також послуги у сфері екологічної сертифікації, паспортизації, метрологічної атестації та стандартизації, моніторингу та інше [4, с. 20].

Селезньова Н.В. доводить, що незважаючи на існуючі негативні моменти, пов'язані з формуванням ринку екологічних послуг, в Україні уже сформувалося певне підґрунтя, яке, в багатьох випадках відрізняється від того, що існує в країнах з розвинутою ринковою економікою, наприклад, існує своя інфраструктура, високий ступінь концентрації виробництва, система державного забезпечення деяких видів послуг. У процесі дослідження автором виявлено основні чинники, які безпосередньо впливають на рівень розвитку екологічних послуг, серед яких: переважно державна власність на природні ресурси, галузевий принцип управління, збереження адміністративних методів управління, монополізація виробництва, недосконалість законодавства [5, с. 35].

Класифікацію ринку екосистемних послуг можна здійснювати за різними ознаками. Наприклад, за ступенем матеріальності кінцевого продукту, за кінцевими споживачами; за рівнем залучення новітніх наукових розробок тощо. В економічній теорії прийнято розділяти загальний ринок на ринки товарів, виробництв, послуг, праці і капіталу. З огляду на це, ринок екосистемних послуг доцільно розділити на такі частини:

- ринок товарів екосистемного характеру, які використовуються з метою забезпечення реалізації екологічних цілей (споживчі товари широкого вжитку, які характеризуються екологічністю їхнього використання кінцевими споживачами);
- ринок екологічно чистого виробництва (організація безвідходних систем виробництва, залучення екологічно безпечних технологій, моніторинг за станом навколишнього природного середовища та забезпечення його охорони, зменшення обсягів викидів, переробка відходів, очищення забруднених територій, відновлення природних ресурсів тощо);
- ринок екосистемних послуг нематеріального характеру (сюди варто включити всі правові, аудиторські, освітні, рекламні та консультаційні послуги, екологічну сертифікацію та паспортизацію об'єктів, стандартизацію природоохоронних заходів, моніторингу тощо);
- ринок «екологічних капіталів» та фінансово-економічних видів господарської діяльності в екологічній галузі (інструменти нарахування і стягування екосистемних платежів, забезпечення екологічного страхування, створення екосистемних фондів тощо) [6, с. 8].

Суб'єкти ринку екосистемних послуг наведені на рисунку 1. У створеній інфраструктурі ринку екосистемних послуг можна виділити кілька рівнів і органів, що регулюють відповідний ринок (або його частину): підприємство, територіальна одиниця, регіон, держава – міжнародний рівень.

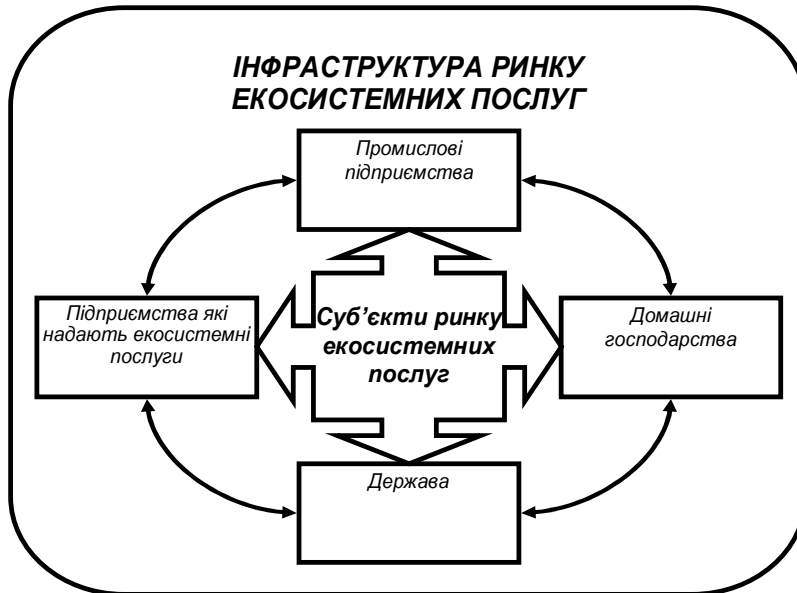

Рис. 1. Суб'єкти ринку екосистемних послуг*

*Джерело: сформовано на основі [6]

До основних функцій ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві, на нашу думку, відносяться: пропозиція конкурентоспроможних товарів екологічного характеру і екосистемних послуг лісових екосистем; встановлення ціни (на вироблену продукцію відповідно до витрат підприємств і витрат на відновлення навколишнього середовища в результаті здійснення виробництва; на екосистемну послугу; на проведення екосистемних заходів); збір інформації, тобто агрегування інформації за контурами майбутніх потреб в екосистемних послугах; створення механізмів найбільш ефективного розподілу обмежених лісових ресурсів; створення умов для конкуренції товаровиробників; стимулювання зниження витрат, підвищення якості лісової продукції, що виробляється за умов дотримання вимог екологічної безпеки; стимулювання використання нової техніки, нових технологій, спрямованих на раціональне лісокористування.

Використання ринкових відносин як механізму, який спонукає виробника мінімізувати екологічні збитки, має певні переваги. Зокрема, ринковий механізм здатний ефективно розподіляти ресурси, а також сприяє отриманню економічної вигоди в результаті застосування технологій, що забезпечують найбільший захист навколишнього природного середовища. У той же час відомо, що ринковий механізм не є універсальним, оскільки завжди є певні обмеження на його використання. Звідси, завдання держави полягає в згладжуванні можливих диспропорцій в розвитку ринкових відносин. Тому ринок екосистемних послуг є прикладом ринку з регульованою діяльністю.

Для розуміння сутності ринку екосистемних послуг особливе значення має характеристика попиту і пропозиції на екосистемні послуги. Вивчення особливостей ринку екосистемних послуг дозволяє класифікувати чинники, що впливають на попит і пропозицію на даному ринку. Попит на екосистемні послуги змінюється в результаті впливу ряду чинників, які, на думку більшості дослідників, можна поділити на цінові (ціна на послуги, дохід споживачів послуг) і нецінові (кількість

споживачів, їх очікування).

Ціна не є основним чинником, що впливає на попит на екосистемні послуги, що пояснюється бажанням виробників максимізувати прибуток за рахунок скорочення витрат до рівня, регламентованого державою. Інакше кажучи, попит на екосистемні послуги не є абсолютно еластичним. Крім того, попит на екосистемні послуги визначається попитом на природні ресурси і суспільні блага, а також ступенем розвитку техніки і технології, що є його важливою особливістю.

Третім чинником виступає кількість споживачів на ринку. Цей чинник впливає на попит на екосистемні послуги, виходячи з того, що він також багато в чому пов'язаний зі сталим попитом на природні ресурси і суспільні блага. Для будь-якого населеного пункту, регіону, країни і світового співтовариства на один і той же природний ресурс або суспільне благо знайдуться альтернативні споживачі. Так, лісове господарство, з одного боку, може бути використане як запас деревини, резерв розширення території, наприклад, під будівництво хімічного комбінату. А з іншого, як рекреаційна зона, що сприяє отриманню доходів від туризму, або як природний комплекс, здатний засвоювати вуглець.

Таким чином, екосистемні послуги потрібні не тільки фірмам-виробникам, які забруднюють навколишнє середовище, але і населенню, суспільству в цілому. Непрямим чинником впливу на попит на екосистемні послуги є діяльність громадських екологічних організацій, результатом якої може бути відмова від виготовлення продукції, виробництво якої завдає шкоди навколишньому середовищу і здоров'ю людей.

Традиційно чинники, що впливають на пропозицію екосистемних послуг, також прийнято ділити на ті, які безпосередньо впливають (ціна на екосистемні послуги) та ті, які побічно впливають: ціни на ресурси, технологію виробництва, податки і дотації, ціни на інші послуги, очікування змін цін, число продавців на ринку [6, с. 20].

Вплив зазначених чинників на пропозицію екосистемних послуг також має свої особливості. Пропозиція екосистемних послуг в результаті зміни ціни схильна до більших змін, порівняно з попитом на ці послуги. При більш високій вартості екосистемних послуг більша кількість фірм буде прагнути до просування на даний сегмент ринку з метою максимізації прибутку. В умовах конкуренції подібне пересування буде обмежено не тільки попитом на ці послуги, але і зниженням норми прибутку в усіх фірмах. Це в свою чергу, сприятиме встановленню ринкової рівноваги.

Число фірм, які надають екосистемні послуги, як чинник, що впливає на пропозицію, також є важливим для даного ринку. У той же час його вплив більшою мірою схильний до регулювання з боку держави в особі відповідних органів влади, які встановлюють певні бар'єри у вигляді відповідної ліцензії, атестації, розмірів підприємства і його можливості надавати заявлену послугу.

Пропозиція екосистемних послуг визначається і ступенем монополізації ринку. Конкуренція серед фірм, що надають екосистемні послуги, є альтернативою монополії держави. Наслідки розвитку конкуренції або монополізації ринку екосистемних послуг можна визначити як позитивні, так і негативні. Так, монополія держави в сфері екосистемних послуг здатна до певної межі забезпечити більшу ефективність у реалізації заходів, спрямованих на охорону навколишнього природного середовища. Однак управлінські рішення в частині екосистемного менеджменту виявляються більш ефективними, якщо вони розробляються спеціалізованими фірмами або структурними підрозділами підприємства, що є наслідком існування конкуренції.

Сьогодні багато цінних екосистемних послуг в лісовому господарстві викликають підвищену суспільну увагу. Ліси забезпечують умови для існування одних з найбагатших за біорізноманіттям екосистем на Землі. Щоб запобігти екологічній шкоді і значним суспільним витратам, лісова політика має застосовувати превентивні заходи, котрі здійснюватимуться за допомогою ринків екосистемних послуг в лісовому господарстві [7, с. 101].

Традиційним підходом до управління якістю навколишнього природного середовища є пряме державне регулювання, яке включає в себе нормативно-правові та командно-адміністративні методи. Жорстка централізація планування і управління природоохоронною діяльністю не створює

економічних стимулів для забруднювачів щодо зниження негативного впливу на природу і обмежує їх у виборі варіантів виконання екологічних зобов'язань.

Більш кращим підходом екологічної політики є використання ринкових методів регулювання якості навколишнього середовища. За допомогою ринкового механізму екосистемних послуг лісів можна запобігти виснажливому лісокористуванню, впливати на менеджмент власників лісів, надаючи їм фінансову компенсацію за збереження і розвиток екосистемних послуг. Зацікавленим сторонам (державі, підприємству чи громадянину) вигідно внести певну, порівняно невисоку плату заради покращення власного добробуту, або суттєвого підвищення прибутків, пов'язаних із якістю екологічних умов.

Процес розвитку ринку екосистемних послуг лісів складається з трьох стадій: зародження ринку, його становлення та функціонування (рис. 2).

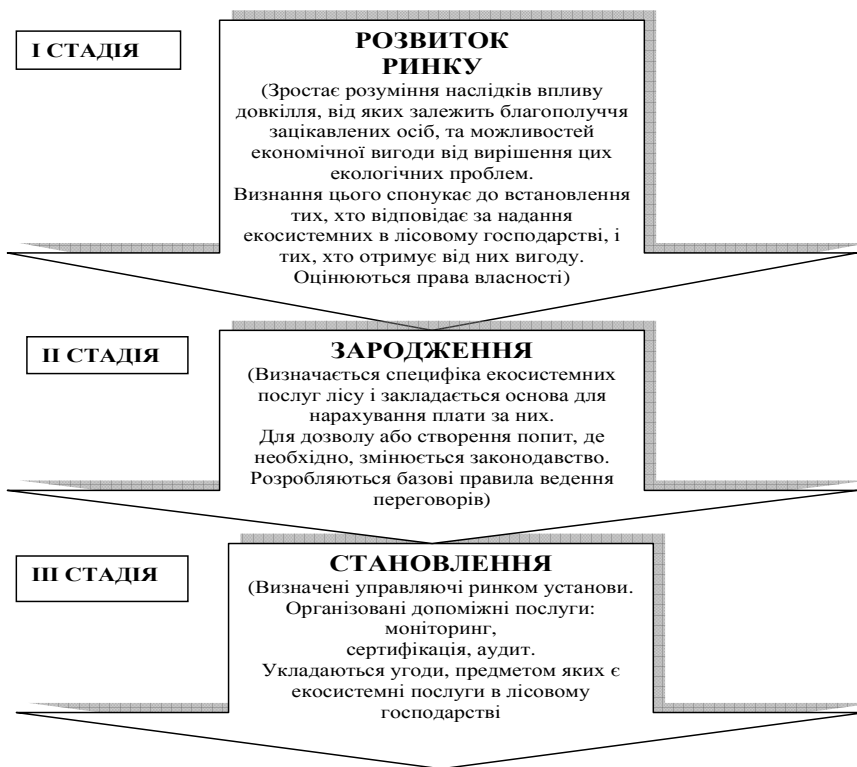

Рис. 2. Стадії розвитку ринку екосистемних послуг в лісовому господарстві*

*Джерело: сформовано на основі [8, с. 64]

Перша стадія характеризується визначенням сутності екосистемної послуги лісового господарства та кола осіб, зацікавлених в отриманні цієї послуги. До зацікавлених осіб доноситься інформація про існуючі проблеми і можливості їх вирішення. Таким чином, формується готовність платити за захист від проблем, створюється підґрунтя для бажання зацікавлених осіб вступити в переговори.

Друга стадія характеризується визначенням структури ринку. Складаються інструкції, які визначають вид послуги, містять права і обов'язки зацікавлених сторін, а також забезпечують основу для договірних платежів.

Ринок починає існувати на останній стадії. Відбуваються трансакції і кошти переміщуються між зацікавленими сторонами. Укладаються угоди про оплату екосистемних послуг в лісовому господарстві, які опираються на стандарти обліку, а також механізми моніторингу та екологічної сертифікації.

Зміна клімату планети внаслідок концентрації парникових газів в атмосфері є однією з основних сучасних глобальних екологічних проблем. Лісові екосистеми та пов'язана з ними діяльність двояко впливають на формування вуглецевого балансу в атмосфері планети. На сьогодні здатність лісу поглинати велику кількість вуглекислого газу має велике значення. Оскільки з роками викиди в атмосферу вуглецю можуть призвести до посилення так званого парникового ефекту. Лісові екосистеми сприяють зниженню концентрації вуглецю в атмосфері. Вигоди від існування здорових лісових екосистем, котрі до недавнього часу вважалися безкоштовними, мають свою економічну вартість [9, с. 109].

Екологічним функціям лісу завжди надавалося важливе значення. Однак, традиційно вважалося, що ці корисності не можуть бути об'єктом ринкового обороту, тобто не можуть приносити доходу власникам лісових ресурсів та лісокористувачам. Визначення вартості послуг екосистем покращує ефективність функціонування ринків, на яких вони продаються, тому що воно передбачає прозору систему не лише для формування прийняттого механізму оплати на місці, а також і в сталому менеджменті екосистем. В останні десятиліття плата за різні види послуг екосистем виникла як одне з інноваційних рішень менеджменту екосистем. Сьогодні найпоширенішими ринками послуг екосистем на міжнародному рівні є: вуглецеві ринки, ринки з охорони боліт, ринки покращення якості води, ринки покращення постачання води, ринки біорізноманіття [10, с. 121].

Позитивний вплив лісових екосистем на формування вуглецевого балансу визнається міжнародними угодами, спрямованими на запобігання глобальному потеплінню, і, перш за все, Кіотським протоколом. В даний час на основі ринкових механізмів Кіотського протоколу формується ринок прав на викиди парникових газів, одним з об'єктів купівлі-продажу на якому будуть права на поглинений вуглець. Отже, екосистемні послуги в лісовому господарстві зі стоку і нагромадження запасів вуглецю набувають споживчу цінність і можуть приносити дохід власнику ділянок лісового господарства або лісокористувачеві.

Висновки і перспективи.

Вітчизняним суб'єктам господарювання, що здійснюють організацію та ведення лісгосподарської діяльності на території нашої країни, доречно, на нашу думку, у співпраці з міжнародними партнерами звернути увагу на світовий досвід використання послуг з поглинання та зберігання атмосферного вуглецю лісами, що забезпечується лісовими вуглецевими сертифікатами.

В результаті функціонування ринку екосистемних послуг на основі зазначених лісових вуглецевих сертифікатів з'являються додаткові потенційні вигоди: Перш за все, це підвищення загального рівня лісокористування; окрім цього, збалансованість інтересів лісовласників, лісокористувачів, держави та суспільства, спрощення процедури допуску до існуючих ринків; вирішення екологічних проблем в процесі здійснення лісгосподарської діяльності; забезпечення належного рівня якості навколишнього середовища; збереження біорізноманіття. Інтенсифікація наукових досліджень ринку екосистемних послуг дасть можливість визначити перспективні напрями його розвитку, забезпечити ефективність реалізації природоохоронних заходів, впровадження еколого-економічних механізмів раціонального лісокористування.

Список використаних джерел

1. Кузминых Ю.В. Экономические основы формирования рынка экологических услуг в РФ (на примере лесных углеродных сертификатов): дис. доктора эконом. наук: 08.00.05 / Кузминых Юлия Валерьевна; Московском государственном университете леса. Москва, 2005. 326 с.

2. Ларькова М.С. Совершенствование методов экономической оценки экосистемных услуг: дис. канд. эконом. наук: 08.00.05 / Ларькова Мария Сергеевна; Совет по изучению производительных сил. Москва, 2015. 179 с.
3. Бобылев С.Н. Экосистемные услуги и экономика / С.Н. Бобылев, В.М. Захаров. М.: ООО "Типография ЛЕВКО", 2009. 72 с.
4. Коваленко В.И. Исследование рынка экологических услуг [Электронный ресурс] / Коваленко В.И., Кузнецов Л.М. 2007. Режим доступа: http://www.studmed.ru/kovalenko-vi-kuznecov-lm-issledovanie-rynka-ekologicheskikh-uslug_9e7fdeab63b.html
5. Селезньова Л.В. Формування ринку екологічних послуг в економіці України : дис. канд. юрид. наук : спец. 08.01.01 / Л.В. Селезньова. К., 2001. 200 с.
6. Курбатов А.В. Развитие рынка экологических услуг (на примере Московской и Ленинградской областей): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. эконом. наук: 08.00.05 / Курбатов Алексей Васильевич; Российский государственный университет туризма и сервиса. Москва, 2014. 27 с.
7. Дегтярь Н.В. Організаційно-економічні засади управління екосистемними послугами водно-болотних угідь: дис. канд. эконом. наук: 08.00.06 / Дегтярь Наталя Вікторівна; Сумський державний університет. Суми, 2014. 200 с.
8. Соловій І. Оцінка міжнародного досвіду та процедур регулювань щодо концепції плати за послуги екосистем в лісовому секторі [Електронний ресурс] // І. Соловій. 2016. URL: http://sfmu.org.ua/files/Soloviy_2016.pdf
9. Мішенін Є. В. Розвиток ринку екосистемних послуг як напрямок посткризового зростання економіки України / Є.В. Мішенін, Н.В. Олійник // Механізми регулювання економіки. 2010. Т. 3. №3. С. 104–117.
10. Соловій І.П. Інструменти лісової політики в умовах формування ринків екологічних послуг лісів / І.П. Соловій, Л.Ф. Монастирська // Науковий вісник: Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища. Львів: НЛТУУ. 2005. С. 119–125.
11. Проблема глобального изменения климата. Киотский протокол. Донецк: УкрЭкоАудит, 2009. 160 с.
12. Скрипчук П.М. Екологічна сертифікація сфери природокористування в Україні: концептуальні положення, економічна доцільність, модель і механізм реалізації / П.М. Скрипчук // Економіка та держава – № 10. 2010. – С. 81–85.
13. Максимів Л.І. Тенденції, обмеження та перспективи розвитку сертифікації лісгосподарських підприємств / Максимів Л.І., Соловій І.П., Сможаник А.Б. 2009. URL: <http://economics-of-nature.net/uploads/arhiv/2009/Maksymiv.pdf>

Статтю отримано: 10.02.2017 / Рецензування 7.03.2017 / Прийнято до друку: 16.03.2017

Komorna Oksana
Postgraduate Student
Institute of Agroecology and Nature of NAAS of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: oksanakkom@gmail.com

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC PECULIARITIES OF THE ECOSYSTEM SERVICES MARKET DEVELOPMENT IN FORESTRY

Abstract

Introduction. Successful development of the ecosystem services market in forestry, its scope and content depend on the state influence on the natural resource users for the purpose of compliance with environmental requirements. In this regard, the study of the nature and characteristics of ecosystem services market development in forestry are extremely important today.

Methods. The author explores historical trends and opinions of famous scientists regarding the nature and characteristics of the ecosystem services market development in forestry.

Results. The author has analyzed the nature of the ecosystem services market and determined its main functions. On the basis of the ecosystem services market characteristics, the author has found factors affecting demand and supply in the market. The author has identified features in formation of the ecosystem services market in forestry. The formation of carbon

market as a combination of actual and potential buyers of permits on emissions of greenhouse gas, credits for reduction and absorption is investigated by the author.

Discussion. The research on the ecosystem services market in forestry would identify promising areas of its development that would contribute not only to more comprehensive implementation of measures for environmental protection, but also introduction of economic mechanisms of sustainable forest management.

Keywords: ecosystem services, market, forestry, formation of the carbon market.

References

1. Kuzminykh, Yu. V. (2005). *Ekonomicheskie osnovy formirovaniia rynka ekologicheskikh uslyg v RF (na primere lesnykh uglerodnykh sertifikatov)* [Economic basis for the formation of the market of environmental services in the Russian Federation (by the example of forest carbon certificates)]. Moscow, 326.
2. Lar'kova, M.S. (2015). *Sovershenstvovanie metodov ekonomicheskoi otsenki ekosistemnykh uslug* [Improvement of methods for the economic valuation of ecosystem services]. Moscow, 179.
3. Bobylov, S.N., & Zakharov, V.M. (2009). *Ekosistemnye uslugi i ekonomika* [Ecosystem services and economics]. Moscow, Russia: OOO "Tipografiia LEVKO".
4. Kovalenko, V.I., & Kuznetsov, L.M. (2007). *Issledovanie rynka ekologicheskikh uslug* [Market research of environmental services]. Retrieved from http://www.studmed.ru/kovalenko-vi-kuznetsov-lm-issledovanie-rynka-ekologicheskikh-uslug_9e7fdeab63b.html
5. Selez'nova, L.V. (2001). *Formuvannia rynku ekologichnykh poslug v ekonomitsi Ukrainy* [Formation of the environmental services market in Ukraine's economy]. Kyiv, 200.
6. Kurbatov, A.V. (2014). *Razvitie rynka ekologicheskikh uslug (na primere Moskovskoi i Lenengradskoi oblasti)* [The development of the market of environmental services (by the example of the Moscow and Leningrad regions)] (Unpublished doctoral dissertation). Russian State University of Tourism and Service. Moscow.
7. Degtyar', N.V. (2014). *Organizatsiino-ekonomichni zasady upravlinnia ekosistemnykh poslugy vodno-bolotnykh ugid'* [Organizational and economic principles of management of ecosystem services Wetland]. Sumy, 200.
8. Solovii, I. (2016). *Otsinka mizhnarodnogo dosvidu ta protsedur regulivannia shodo kontseptsii platy za poslugy ecosystem v lisovomu sektori* [Assessment practices and procedures of international regulations concerning the concept of payment for ecosystem services in the forestry sector]. Retrieved from http://sfmu.org.ua/files/Soloviy_2016.pdf
9. Mishenin, E.V., & Olijnyk, N.V. (2010). Rozvytok rynku ekosistemnykh poslug iak napriamok postkryzovogo zrostantia ekonomiky Ukrainy [Market development ecosystem services as a trend of post-crisis growth Ukraine]. *Mechanisms of regulation of economy*, 3(3), 104–117.
10. Solovii, I.P., & Monastyr'ska, L.F. (2005). Instrumenty lisovoi polityky v umovakh formuvannia ryнкiv ekologichnykh poslyg lisiv. [Tools forest policy in the emerging markets of environmental services of forests]. *Science Journal: Greening the economy as a tool for sustainable development in a competitive environment*, 119–125.
11. The problem of global climate change. The Kyoto Protocol. (2009). Donetsk: UkrEkoAudit.
12. Skrypchuk, P.M. (2010). Ekolohichna sertyfikatsiia sfery pryrodokorystuvannia v Ukraini: kontseptualni polozhennia, ekonomichna dotsilnist, model i mekhanizm realizatsii [Environmental certification of environmental management in Ukraine: conceptual position, economic feasibility, model and mechanism of implementation]. *Business and government*, 10, 81–85.
13. Maksymiv, L.I., Solovii, I.P., & Smozhanyk A.B. (2009). *Tendentsii, obmezhenia ta perspektyvy rozvytku sertyfikatsii lisohospodarskykh pidpriemstv* [Trends, constraints and prospects for development of certification of forestry enterprises]. Retrieved from <http://economics-of-nature.net/uploads/arhiv/2009/Maksymiv.pdf>

Received: 02.10.2017 / Review 03.7.2017 / Accepted 03.16.2016

